

שבת – בישול, בישול אחרי בישול

1. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן נב

וא"כ בהמייקר - וייו אווען /תנור מיקרוגל/ שטוב לבשל בו כמו באש ממש ואלו שיש להם תנור כזה משתמשים בו יותר מבשול דבאש ומה שלא נתפשטו תנורים אלו עדיין הוא משום דלא מצוי עדיין הרבה תנורים וכשיהיו מצויין ודאי ישתמשו בהם כו"ע דהא הוא יותר טוב, ודאי יש למילף מבשול דאור דהיה במשכן בחשיבות תולדה שהוא לכל הדינים כהאב דבשול ע"י האור לאיסור ולחיוב סקילה וחסאת, לא רק לרש"י והר"ן אלא אף לקרית ספר דהרי לא פליגי כלל לפ"מ שבארתי.

2. תשובות והנהגות כרך ה סימן צא (וכן הוא שיטת רש"א)

ונראה שגם לענין מיקרוגל בשבת שדעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל שזה מלאכה דאורייתא.. אבל נראה דלא דמי, שרק בבישול בחמה שהוא בישול גמור אין לפוטרו אלא כשא"י דרך בישולו, וכשהו דרכו אסור מה"ת, אבל כאן במיקרוגל יש דעת מומחין שחסר באיכות הבישול, ולכן אפי' דרכו בכך אינו תולדה דמבשל כיון שאינו דומיא דמשכן בצורת הבישול, (מיהו י"ל דכיון שלכל העולם אינו ניכר השינוי באיכות דינו כמבושל, עיין בדברינו בח"ג סי' ק"ו).

3. שו"ת שבט הלוי חלק י סימן סב

לענין אין בשול אחרי בשול יש להסתפק, בפרט לשיטת הר"א ממיץ בשו"ע ש"י"ח ס"ה דיש בשול אחרי אפי' וצליה אעפ"י שחייב על אפי' וצלי משום מלאכת מבשל מה"ת מכ"מ כיון שיש הבדל במהות בשול שלהם ואנו מחמירים לכתחלה כמש"כ שם ברמ"א, ואינו דומה למש"כ פמ"ג במ"ז שם ס"ק ו'... דיתכן שאין בשול בבשול אור אחרי בשול בחמה דסו"ס כבר נגמר בשולו ע"י חמה ונתפעל לגמרי בבשול הראשון דהתם בשול ובשול הוא, אבל הכא יתכן דנהי דודאי בשול הוא מכ"מ אופן הבשול ע"י הגלים אחר לגמרי ואין הגלים נותנים במתבשל הזה אותו הפעולה שניתן לו ע"י בשול רגיל, מכ"מ גם זה לא ברור לנו. ע"כ ודאי לענין בשול אחרי בשול יש מקום להחמיר עכ"פ..

בישול עכו"ם:

4. שו"ת שבט הלוי חלק ח סימן קפה

וכ' בשם מצדדים להקל דהבישול בתנור אינו דומה לבישול של אש כלל לא במהותו ולא בטיב הבישול לא במהותו דבזה הבישול נעשה ע"י ריכוז גלים שעוברים את החלקים הקשים ומגיעים לחלקים הרכים של המבושל וע"י זה הם מבשלים במהירות מאד, וגם בטיב הבישול אינו דומה לגמרי למבושל באש ממש, ומעלת כב' כ' דיש מקילים בזה, וגם מסעדות כשרות המהדרין בשאר דברים אינם מקפידים מלבשל בזה ע"י עכו"ם. ובתשובת דבר זה אומר כי הדבר פשוט כי דבר זה אסור משום בשול עכו"ם, כי בין לטעם הגזרה משום חתנות ובין לטעם הגזרה משום שמא יאכילנו דברים טמאים כמש"כ רש"י ע"ז ל"ח ע"א, ובין לקס"ד דגמ' שם ל"ז ע"ב דילפינן מקרא אוכל בכסף תשביירי ואכלתי ומים בכסף תתן לי ושתיתי דמה מים שלא נשתנו מברייתן ע"י האור, כ"ז שייך בבישול זה דמיקרוגל, דאלו היה האיסור מלאכת בישול הי' עלינו לחקור בטיב פעולת מלאכת בישול של מיקרוגל אשר עכשיו אין לנו עסק בזה, אבל היתה הגזרה בישול גוי משום חתנות וגזרו להנזר מהם להתרחק מבשוליהם אשר בשול הסעודה מביא לידי התקרבות כמש"כ הראשונים א"כ מה איכפת צורת ואיכות הבישול כל שנתבשל והוכן לסעודה באופן הרגיל בתקופה זאת, ואוכלים מאכל זה בתור נתבשל היא הגזרה שגזרו חז"ל.

5. שו"ת להורות נתן חלק ז סימן סד

דגם הנך תנור מיקרו - גל שהומצא באחרונה, שאין שם אש כלל, לא עדיף מחמי טבריא ומבשל בחמה דנראה דאין בו משום בישול עכו"ם. כיון דהוי בישול שלא כדרכו, ואף על גב דבזמן הזה נעשה כדרכו מכל מקום מעולם לא חל על זה הגזרה של בישול עכו"ם.

6. תשובות והנהגות כרך ה סימן רמט

כיון שאצל בני"א הבישול במיקרוגל חשוב ומקובל כשאר בישול באש, הלוא שייך ביה טעם הגזירה ככל מאכל מבושל ע"י אש... וח"ו להקל בזה. ואף שמומחים טוענים שפעולת הבישול במיקרוגל אינו כבישול באש, מ"מ כיון שלבני"א אינו ניכר השינוי ביניהם, והוא חשוב ומקובל אצלם כבישול באש, ה"ה בכלל הגזירה דבישול עכו"ם.

7. רבבות אפרים ח: תקיא

אבל היות שזה סטים ולא א"א לנו לגזור גזירות מדעתנו, ולכן נ"ל דאין בו משום בישול עכו"ם, ומכל מקום לעצמי אני מחמיר ואף פעם לא אכלתי דבר שעכו"ם בישל במיקרו ועו.

בישול בשר וחלב ביחד:

8. שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פז סעיף ו

המעושן והמבושל בחמי טבריא, אין לוקין עליו.

9. בדי השלחן מסתפק אם חייב לענין בשר וחלב. בשו"ת להורות נתן דן על דיני שבת מיחדים או שייך בכל בישול שבתורה.

בשר וחלב זה אחר זה:

10. שימוש בתנורים לאפיה ובישול של בשר, חלב ופרווה [כל השנה]: הרב שמואל וזנר מבית לוי ה, תשנ"ד, כו – כז

יש להחמיר בתנור מקירו גל לגבי הרחקה בין בשר לחלב כמו בתנור רגיל. [ולא להשתמש בו לבשר וחלב גם כאשר מכסים את התבשילים בשעת החימום, כי מצוי מאוד מסיבות שונות שהתבשילים מתבשלים ומתחממים כשאינם מכוסים, ולעיתים גם גולש וניתז מהתבשילים].

- תנור מיקרו גל שנאסר ע"י שימוש של בשר וחלב, ימתין מעל"ע, ואח"כ יחמם בו מים עד שירתחו, ויוכשר ע"י הזיעה (אדים), ומעשה ישתמש בו רק כשהתבשיל מכוסה

11. תשובות והנהגות כרך ב סימן ריב

מהשאלה נראה שפשוט לו שבודאי מועיל הכשר, רק מסתפק בצורת הכשר, ואני נבוך אם מועיל להכשירו כלל, ואף דקיימא לן כבולעו כן פולטו, מ"מ בזיעה לא אמרינן כבולעו כן פולטו, ואדרבה דעת המג"א באו"ח סי' תנ"א סק"ל בשם הטור דזיעה שע"י חום האש להדיא צריך ליבון ולא סגי בהגעלה, ואף שבפמ"ג במשב"ז ר"ס צ"ד הביא מהפ"ח דגם בזיעה אמרינן כבולעו כן... מ"מ שם מיירי בזיעה שמחום התבשיל ולא שע"י האש דבזה גם להמג"א לא צריך ליבון וכמפורש בשו"ע סי' תנ"א סעיף י"ד, ע"ש, ואפילו בזיעה שמחום התבשיל הנה יש מחלקין בין היתרא בלע דהפמ"ג מיירי בהיתרא בלע [דבזה לכו"ע גם דבר הצריך ליבון סגי בהגעלה וכמבואר בנקוה"כ בסי' צ"ג וה"נ בזיעה אמרינן כבכ"פ] להיכא דאיסורא בלע דבזה לא מהני הכשר ע"י זיעה משום כבכ"פ [תשובות מהרש"ם ח"א סימן צ"ב]. ויש אוסרין בזיעה שצריך ליבון קל [עיין

במנחת יצחק ח"י סימן ע"ז וזה לא שייך במיקרו. [ובכלל ע"י חום הגלים האלקטרוניים יתכן דתמיד דינו כע"י האור וצריך דוקא ליבון], [או נימא דכיון שהחום פועל רק על חימום המאכל ולא על המתכת והמתכת מתחממת מחום התבשיל, לכו"ע דינו כזיעה שע"י תבשיל]. והאמת שכבר נהגו ישראל בכל מיני חומרות בחמץ בפסח, ולמה לנו להקל בזה, ולא מצאתי מקום להכשירו... .
 סוף דבר לפסח לא הסכמתי להכשיר, אם כי לדעת השואל יש מגדולי הפוסקים באמריקה שהתירו, לא רציתי להתיר כאן, וגם לא שמעתי היאך ולמה, ורק בשעת הדחק ממש שמעתי מורים להתיר ומנקין היטב לפסח ומכשירים במים שמה לערך שעה וכבולעו כך פולטו, וכפי הנראה מצרפים לסניף דחמץ חשיב היתרא בלע דלא כהסכמת רוב הפוסקים דס"ל דחמץ חשוב איסורא בלע, עיין במ"ב סימן תנ"א ס"ק כ"ט, והדבר צ"ב.
 מיהו כעת שמעתי שיש מעידים שבשימוש תמידי במיקרו רואים בעין ממש הבלוע בדפנות ולפי"ז בעי ליבון ממש וא"כ אין הכשר למיקרו, ועוד נבאר בזה בעזה"י, וצ"ב. (ובשעת הדחק העצה להכניסו בכלי סתום תוך כלי סתום ואח"כ למיקרו דבזה בכל גווניו אין נכנס הבליעה מהמיקרו לכלי דאין בליעה יוצא מכלי לכלי בלי רוטב).

12. CRC: the microwave must be thoroughly cleaned and not used for 24 hours. Then, a cup of water should be boiled in the chamber for an extended amount of time, until the chamber fills with steam and the water overflows from the cup

13. שו"ת להורות נתן חלק ז סימן סב

(א) הנה כשבישלת בתנור זה חלב ואחר כך בישל בו בשר, ודאי דנאסר הבשר, דכיון דהחלב מתחמם ע"י הגלים והזיעה עולה לתקרת התנור, וכשיבוא אחר כך לבשל שם בשר, הזיעה של החלב יורדת למטה ונופלת לבשר ונאסר. ודין זה מבואר בשו"ע יו"ד (סי' ק"ח ס"א) "אם אפו או צלו איסור והיתר תחת מחבת אחת מגולין אסור וכו', אבל בזה אחר זה אין לחוש, אלא אם כן הזיעה המחבת משניהם דאז אסור אפילו בזה אחר זה, אם היו שניהם מגולין, דהוי ככיסוי של קדרה וכדלעיל סימן צ"ג... (ב) ועיין בשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' צ"ב) שהביא מכמה אחרונים דהמחבת שלמטה אינה נאסרת, משום שאין כח בהזיעה לחזור ולהפליט בליעה של בשר לתוך החלב עיין שם. ברם בנדון דידן הכל מודים דהזיעה מחלב שעלה על תקרת התנור חוזרת ואוסרת את הבשר שבישל בו אחר כך, דהא בזה אין צורך לומר שהזיעה מוציאה את הבליעה מתקרת התנור, אלא שיש שם זיעה בעין של חלב שבישל בו מקודם, והוי דומה ממש לדינא דיו"ד (סי' ק"ח ס"א) הני"ל, שאם אפה תחת המחבת בשר ואחר כך חלב ה"ז אסור משום דהוי ככיסוי של קדרה, שהזיעה של הבשר נופלת לתוך החלב שמבשלין בה אחר כך... (ג) והנה בתנור שבנדון דידן אם בישל בו חלב ואחר כך בישל בו בשר - וכן בבישל בו בשר שיש לו זיעה ואח"כ חלב - אוסרת אף לאחר מעת לעת, דכיון דהזיעה עלתה על תקרת התנור ולא הודחה, א"כ יש שם איסור בעין, ובזה לא מהני מה שעברה מעת לעת להתירה בדיעבד. והרמ"א יו"ד (סי' צ"ג ס"א) כתב דיש מחמירים בכיסוי לומר דאע"פ שאינו בן יומו אוסר ויש לחוש לזה במקום שאין הפסד עיין שם, ובטו"ז שם (סק"ב) הביא ממחרש"ל דעיקר החומרא באותן הכיסויין שהן קצרים מלמעלה ויש בהם חלל, ואי אפשר לקנחם יפה מן הרתיחה שעולה לשם, דכל שיש איסור בעין לא אמרינן ביה נותן טעם לפגם מותר, אבל בכיסוי רחב שיכולה היד לשלוט בה לקנח יפה מותר כל שהוא אינו בן יומו עיין שם. ועיין ש"ך שם (סק"ד). ומבואר דאף בכיסוי רחב אין להתיר אלא משום שהיד שולטת שם ואפשר לקנחו יפה, אבל אם לא קנחו הרי זה אסור משום דיש שם איסור בעין. וא"כ תקרת התנור דדינה ככיסוי, אם אין שם מקום צר למעלה מן המאכל וניקחו, אז אפשר להתיר לאחר מעת לעת, אבל אם לא ניקחו או שאי אפשר לנקותו כי המקום צר, יש לאסור אף לאחר מעת לעת, אם לא במקום הפסד או לצורך שבת וכנ"ל. ועיין פתחי תשובה שם (סק"ג) שהביא משו"ת שבות יעקב (ח"א סי' כ"א), דאף המחמיר בכיסוי אף על פי שאינו בן יומו, מכל מקום כשעברו בו חדשים יש להתיר בדיעבד משום שהאיסור נתייבש עיין שם. והיינו דכיון דהאיסור נתייבש ואינו ראוי לגר א"כ פקע מיניה האיסור. וא"כ גם בנ"ד אם עבר זמן עד שהאיסור דהיינו הזיעה אינו ראוי לגר יש להתיר כשבישלת בתנור בשר אחר חלב או להיפוך... (ה) ולדינא, אם בישל בתנור זה חלב, אסור לבשל בו בשר, או להיפוך. אלא דמועיל הגעלה ע"י שיבשלו בו מים ותעלה הזיעה לתקרת התנור ויגעילנה. [וראיתי מי שכתב דהזיעה מתקררת עד שמגיעת אל תקרת התנור ואינה נבלעת בה, ממילא אין צורך בהגעלה. ברם באמת מאן יימר דהזיעה מתקררת כיון דליכא דפנות המקררין, ועוד דכיון דהזיעה עולה תמיד כל שעת הבישול הו"ל כעירוין הרבה דמבליע אף יותר מכדי קליפה - עיין טו"ז יו"ד (סי' צ"ה סק"יב) ושו"ת טוטו"ד (מהדו"ג יו"ד סי' קפ"ז) - ועוד דהגלים פוגעים גם בהזיעה ומחממין אותה כמו שפוגעים בשאר משקין שבתנור, נמצא דהזיעה אינה מתקררת כלל, וגרע מזיעה דעלמא כיון דהגלים מחממין את הזיעה גם בשעה שעולה באויר, וע"כ ודאי דצריך הגעלה]. אלא שמבואר במג"א (סי' תנ"א סק"י) שהעולם נוהגין איסור בדבר להגעיל כלי חלב לאכול בו בשר או איפכא, והטעם שאם יעשה כן לעולם לא יהיה לו רק כלי אחד ויגעילנו כל פעם שישתמש בו, וזה אסור דילמא אתי למטעי עיין שם. וכבר כתבנו בשו"ת להורות נתן (ח"א סי' ל"ה), שאם אירע שבישל בו בשר בלא יודעין, דאז מותר להגעילו להשתמש בו חלב כמקודם. וגם הבאנו שם ללמוד מדברי הגאון בעל שאגת אריה ז"ל, דהיכי דהכלי היה שייך לאיש אחר וקנאו ממנו, דודאי דמותר להגעילו מבשר לחלב. וא"כ בנדון דידן אי אפשר להשתמש בתנור זה פעם לבשר ופעם לחלב ולהגעילו תדיר בין זה לזה. ברם מבואר ברמ"א יו"ד (סי' ק"ח ס"א), דהא דזיעה אוסרת היינו רק אם המאכל היה מגולה, אבל כשהוא מכוסה אינה אוסרת עיין שם.

(ו) ומעתה יוצא, שאם בישל בתנור כזה חלב אסור לבשל בו בשר או להיפוך, ואם בישל בו אם ניקח את תקרת התנור, והוא חלק ואין בו מקום צר עד שאפשר לנקותו יפה, אז מותר היכי דעבר מעת לעת משעת בישול הראשון, ואם לא ניקח את התנור דנמצא דהזיעה של החלב עדיין נשארת, בזה נאסר הבשר שבישלו בו אחר כך. ואם רוצה להגעילו מבשר לחלב - באופן שאין מנהג שלא להגעילו וכנ"ל - יש להגעילו ע"י שיבשל בתנור מים עד שיהיו רותחים ותעלה הזיעה, דכבולעו כך פולטו. וכל זה אם תקרת התנור הוא ממין שמועיל בו הגעלה כגון מתכת, אבל בכלי חרס אינו מועיל הגעלה, ובזכוכית מבואר במג"א (סי' תנ"א סק"י) דבדיעבד מועיל הגעלה אף אם תשמיעו בחמין עיין שם. והא דהתנור נאסר לחלב כשבישל בו בשר או איפכא, היינו דוקא אם בישל בו את המאכלים כשהם מגולין, אבל אם בישל כשהן מכוסין, ואין הזיעה יוצאת מתחת הכיסוי, מותר אף לכתחלה בזה אחר זה. אבל לבשל בו בשר וחלב בבת אחת והן מכוסין אין להתיר, וכמש"כ הפרמ"ג (יו"ד סי' ק"ח שפ"ד סק"א) דלהטמין בשבת קדרה של חלב אצל קדרה של בשר אפילו שניהם מכוסים ותנור גדול אסור דשמא יזוב לחוץ, אבל אם אין לחוש לזה כגון בשר בלא רוטב והוא מכוסה שרי לכתחלה עיין שם. ברם בנ"ד הוי תנור קטן ואיכא למיחש משום ריחא מילתא, ולכן אין לבשל בו יחד בשר וגם חלב ואף שהוא מכוסה דיתכן דאיכא ריח, עיין יו"ד (סי' ק"ח ס"א ב').

R. Sobolfsky: In terms of microwaves, there are again advantages and disadvantages. It is worse for זיעה because: 1) there is no outlet for the זיעה, 2) there is a lot of זיעה, and 3) there is even זיעה for foods, not only for liquids. On the other hand, the walls of the microwave do not get hot, despite the fact that the זיעה is hot. As such, it is possible that there is no זיעה in the walls at all, which would allow us to use the microwave for milchig and fleishig. Also, we discussed earlier on whether there is זיעה in a microwave. If one thinks that there is זיעה in a microwave, then the issue would depend on ארראשונים מחלוקת to whether there can be זיעה בליעל without זיעה. Some think that זיעה only occurs when there is halachic זיעה, and this translates into a מחלוקת to whether there is a problem of זיעה בליעל, since זיעה was paskin that there is no זיעה בליעל. כל שני א זיעה בליעל. If we paskin that there is no problem of זיעה בליעל, then that indicates that we paskin that there is no זיעה בליעל without זיעה. For those who think there is no זיעה בליעל in a microwave, that would mean that there could never be a problem of זיעה בליעל. Some also raise questions about the glass tray of plate on the bottom of the microwave, but this may not be so bad because glass is less of a problem regarding זיעה בליעל. Generally tells people to buy two ovens if they have enough money and space. But, if it is not feasible, it is still usually feasible to buy a second microwave for another \$100 dollars, and that is ideal. If one has only one microwave, then he should really use it for either milchig or fleishig uncovered, and cover it when using it for the other. One could made a case for it being זיעה בליעל to use for both milchig and fleishig uncovered, but זיעה בליעל this should be avoided.